

en el sentit trivial del mot, l'èxit. L'autor de la lletra esmentada deia un dia amb aquella molsosa platxeria anglesa que és la befa, per desdeny, del vulgar sentit comú: "*It is better to be an interesting failure than a successful bore*". D'aquesta indiferència per l'èxit en sorgeix un perill: el del renunciament a l'esforç. Aquest poderós idealisme poètic, estret en la vida real i batent d'ales entre els ferres de la gàbia, tendirà infalliblement a evadir-se cap el vast, infinit espai que obre la imaginació deslliurada i per ventura, no es dignarà retornar-ne mai més. De Valera veié el perill; voldria tenir-ne compte. "No us acontenteu pas del somni! Treballeu durament per a fer dels vostres somnis una realitat! Els somnis que mai no s'expressen en nobles accions són vans i buits!" Però aquell que els proposa com a exemple, és Mac Swiney; allò que els proposa com a fi, és l'heroisme en si, àdhuc sense conclusió pràctica, és "el gran deure de mostrar al món el poder de la bellesa moral", àdhuc sense victòria positiva, sense guany franc i net; també per a ell, fins i tot convidant a l'acció, l'esperit domina sobre la carn, com a bon irlandès.

Raons històriques

A aquesta manera de sentir, gairebé única al món, en tot cas d'aquesta guisa, hi deu haver raons històriques si hom pot riscar-hi hipòtesis: influències de la religió cristiana, del celtisme i de seculars derrotes. Dels tres factors, cadascun d'ells, després d'haver estat efecte, esdevé causa. La tendència idealista, desdenyosa de la terra, destinava els celtes a la derrota; i inversament, la continuïtat dels daltabaixos, interdint-los tota esperança de revenja ací a la terra, els repellia de mica en mica al cel. Es pot suposar i tot, que com més injustament el destí pesava damunt seu i bandejava l'ànima indòmita, allà dalt, més absolutament, en aquest món ideal on, una vegada refugiada, res no trobava que li limités l'imperi, l'ànima formulava la seva protesta. En aquest sentit l'extremisme irlandès seria fill de la desesperança; i com, d'altra part, en els afers reals, cada cop s'hi trobava més desplaçat, el

desastre s'agravava i l'anorreament era absolut. L'espiritualitat del celta i la tristesa del vassall s'amaraven amb delícies d'una religió tota feta d'amor, d'encant i de pietat, era amb elles abans que elles no l'haguessin après, el consell diví: "El meu reialme no és d'aquest món", i un cristianisme matissat afeblia les energies de revenja, les inclinava al renunciament, al menys en els actes i a la resignació. Així, repercutint, multiplicant-se l'una a l'altra, la religió, la raça i la dolorosa història exilaven el celta a les altituds del món intel·ligible, on la seva impotència s'aconhortava amb el seu poder absolut.

La incomprensió anglesa

No cal pas dir que aquests sentiments són d'una complexitat absoluta impermeable al caràcter anglès. A aquest, les seves més belles qualitats pràctiques no li servien per a res; "el gust de les xifres i del raonament sec, l'aversion pels fets que no són palpables i per les idees que no són útils, la ignorància del món invisible, el menyspreu de les febleses i de les tendreses del cor" que descriu Taine, (*Història de la literatura anglesa*), no li aclarien les coses, al contrari; i esguardava aquests ulls gales, per on passava la llur inquietant dels somnis rars, amb sorpresa, amb malfiança i molt aviat amb irritació. Un enemic que, en el fons del cor, ja res no espera de la batalla i repelleix tota reconciliació, que confessa la seva impotència i guarda aquest luxe va d'odi; una inèrcia que roman inescapable, com se concep? Hi ha en això un dèdal de sentiment impenetrable per a un esperit senzill i dreturer. Per la seva part, Irlanda s'aclaparava en no saber-se, compresa, creia inútil l'explicar-se, cada dia més reclosa i entera en la seva rebel·lió de cor. Anglaterra, pel seu compte, enumerava tantes de concessions fetes i que havien estat sempre rebujades. Com més febles eren el irlandesos, més exigents se sentien; llur intransigència creixia amb les concessions atorgades; era pels anglesos una insuportable niçaga, que mai no estaria contenta, per més que és fer per ella, i potser ho estava menys com més se li feia. Tanmateix era un

tràgic menyspreu. És clar que, en la realitat, hi havia la violència inicial i perpetuada; però a les ànimes, i era igualment greu, hi havia la *desavinença*, la impossibilitat radical de parlar un llenguatge comú. Hi havia, entre ambdues nacions, els mateixos fets: revolta d'una part, exageració de l'altra. Irlanda mai no ha explicat aquest desequilibri entre la misèria de la seva vida i l'absolut de la seva ànima.

La poesia celta

Diu Renan en el seu *Assaig sobre la poesia de les races cèltiques*:

El poder de la imaginació, és gairebé proporcionat a la concentració del sentiment i al poc desenrotllament exterior de la vida. Així féu la raça cèltica: s'ha fadigat prenent els seus somnis per realitats i perseguint les seves visions esplèndides... Aquesta raça vol l'infinit, en té sed, la vol a tot preu, més enllà de la tomba, més enllà de l'infern. El defecte principal dels pobles bretons, la inclinació a l'embriagament, és degut a aquesta invencible fretura d'illusió... Els petits pobles dotats d'imaginació prenen ordinàriament per mitjà del misticisme llur revenja d'aquells qui els ha vençut. Se senten forts per dins i febles per fora; per això protesten, s'exalten, i aquesta lluita en decuplar llurs forces, els fa capaços de miracles. Quasi totes les invocacions al sobrenatural són degudes a pobles que esperen contra tota esperança".

Fet i fet són mots d'un geni clarivident. Mai, és cert, els triomfs del segle no prevaldran contra l'esperit; i segles a venir, riquesa americana, grandesa alemanya, imperi britànic, orgull francès, reposaran per sempre vans en la pols eterna, que els fills dels hòmens sentiran encara llur cor commós, en sentir que la reina Maeve dugué per l'amor d'ella els hòmens de Connaught contra els herois d'Ulster, o com Tristan de Cornouailles, travessà la mar a la recerca de la irlandesa Isolda. La bellesa de llurs contes i de llurs somnis, els gaels la deuen a la profunditat, a la perennitat de llurs desastres, l'infortuni, arreçant-los a l'únic indret on el no! d'una raça delicada pot encara elevar-se contra la grolleria del més fort, l'infortuni té, per al sofriment preservat en ells, guardat contra l'utilitarisme trivial de l'edat moderna llur espiritualitat nadiua. Una tan rara poesia bé val mai-aurança, la impotència, la passió llarga.